

v mezinárodním srovnání mírně nadprůměrná (minimálně jednou týdně ho používá 66 % učitelů, průměr ICILS 62 %) a zároveň shodný podíl učitelů v ČR jako v průměru v ostatních zemích deklaruje využívání různých ICT nástrojů při výuce (75 %), frekvence, s jakou jsou různé nástroje (většinou softwarové programy) využity, je oproti ostatním zemím nižší.

Všechny ICT nástroje sledované v šetření ICILS čeští učitelé používají v menší míře než jejich zahraniční kolegové a zvláště kreativnější typy ICT nástrojů jsou stále využívány nedostatečně. Konkrétně – nejvíce využívaným je textový editor nebo software na tvorbu prezentací, elektronické informační zdroje a interaktivní elektronické vzdělávací programy. Naopak velké procento vyučujících v referenční třídě nikdy nepoužilo elektronická portfolia (85 %), tabulkový procesor (70 %), sociální sítě (92 %) nebo softwarové programy pro grafiku a kreslení (77 %), pro tvorbu multimédií (82 %), myšlenkových map (90 %), simulací a modelů (89 %) či pro záznam dat a monitorování (81 %).

Výsledky mezinárodního šetření OECD PISA 2012¹⁴ ukazují, že nejčastěji žáci ZŠ využívali počítače ve škole (jednou týdně nebo častěji) pro skupinovou práci a komunikaci se spolužáky (v průměru to uvedlo 32 % žáků), dále k procvičování učiva (v průměru 29 % žáků) a méně často k hraní výukových stimulačních her (19 % žáků).

V roce 2014 proběhlo na žádost ministra školství, mládeže a tělovýchovy inspekční elektronické zjišťování ČŠI zaměřené na některé alternativní metody výuky. Šetření bylo realizováno v podobě on-line elektronického dotazníku, který vyplňovali ředitelé škol. Celkově bylo osloveno 4 077 škol, z toho na šetření odpovědělo 3 408 škol, návratnost tak činila 83,6 %.

Z celkového počtu 3 337 škol vyučovalo písmo Comenia Script 137 škol (tj. 4,1 %). Z šetření bylo dále patrné, že nejčastěji vyučovanou metodou čtení zůstává klasická analyticko-syntetická (slabikovací metoda). Jejím prostřednictvím učily číst své žáky téměř všechny školy, z toho přibližně ve třech čtvrtinách se touto metodou učilo ve všech ročnících prvního stupně. Alternativní metody byly často využívány jako doplněk k této metodě. Z těchto metod se ukázala být nejoblíbenější genetická (hlásková) metoda, alespoň v jedné třídě 1. stupně jí učilo čtení 39 % škol. Splývavé čtení se učilo v 35,4 % škol a 18,9 % škol zavedlo i globální čtení. Spíše okrajově se zavádělo motorické čtení, Foucambertova metoda výuky čtení nebo jiné alternativy.

Při výuce matematiky více než tři čtvrtiny škol, ve kterých se vyučuje matematika alternativními metodami, nebo se alespoň využívají prvky těchto alternativních metod, aplikovaly metodu činnostního učení (z projektu Tvořivá škola), která umožňuje efektivní rozvoj tvořivosti a u žáků podporuje logické myšlení a prohlubování emoční inteligence. Přes třetinu škol uplatňovalo metodu výuky orientovanou na budování schémat (metoda prof. Hejného), která je založena na 12 základních principech, jež jsou uspořádány tak, aby žák byl schopen matematiku objevovat sám. V desetině škol se při výuce matematiky využívala jiná alternativní metoda nebo jejich prvky, což bylo zejména u škol, kde se vyučuje pedagogikou Montessori nebo dle waldorfských pedagogických zásad. Školy mezi jinými alternativními metodami uváděly také metodu řešení problémů, která je založena na experimentech, vyhledávání, vytváření a řešení problémových úloh, nebo didaktickou hru. Při ní se prováděla herní činnost dle předem dohodnutých pravidel.

Provedené inspekční elektronické zjišťování potvrdilo, že dominantní postavení v rámci českého základního školství mají stále klasické metody, postupy a nástroje a že alternativní metody jsou využívány skutečně jako doplněk k běžnému a tradičnímu portfoliu. Je však třeba konstatovat, že ty školy, které vyučují např. psaní alternativním písmem nebo které užívají alternativní metody výuky čtení nebo matematiky, jsou s těmito nástroji spokojeny, považují je za adekvátní a vhodné a mají s nimi zpravidla pozitivní zkušenosti.

14 PALEČKOVÁ, J., TOMÁŠEK, V., BLAŽEK, R. *Mezinárodní šetření PISA 2012: Schopnost patnáctiletých žáků řešit problémy*. Praha: Česká školní inspekce, 2014. ISBN 978-80-905632-5-4.